PROFESORUL ŞTEFAN CUCIUREANU – OMUL ŞI OPERA (II)

VASILE DIACON

Professor Ştefan Cuciureanu – der Mann und das Werk

(*Zusammenfassung*)*

Die Studie *Professor Ştefan Cuciureanu – der Mann und das Werk* wird dem 100 jährigen Jubiläum seit der Geburt des Bukowiner Professors gewidmet. Aufgrund zahlreicher Archivdokumente schlägt sein ehemaliger Student, Vasile Diacon eine „kritische Auseinandersetzung" mit dem Werk seines Magisters vor, und zwar aus historischer Perspektive, indem er die Etappen der intelektuellen Ausbildung (in Radautz, Czernowitz, Rom) darstellt und viele Persönlichkeiten im Rahmen der sozial-politischen Umständen der Zeit (Giulio Bertoni, I. E. Torouţiu, Al. Tzigara-Samurcaş, Al. Brătescu-Voineşti, Ion Agârbiceanu, G. Murnu und viele andere mehr) nachruft. Ein ganzes Kapitel ist dem Werk des Professors Ştefan Cuciureanu gewidmet. Hier werden einige Hauptbereiche seiner Tätigkeit präsentiert: die kulturellen Beziehungen zwischen Rumänien und Italien, die Verbreitung der rumänischen Literatur in Italien, die Rezeption von Mihai Eminescus Werk im Halbinsel. Ebenda werden weniger bekannte Aspekte aus dem Leben des Bukowiner Professors, wie die Tätigkeit als Kritiker der bildenden Kunst hervorgehoben. Die Tatsache, dass er auch Übersetzer und Verleger war, wird auch nicht übersehen: die letzte von den genannten Beschäftigungen kennzeichnen ihn als ein „Elitenphilologe, authentischer Dichter, unauffälliger, mühseliger Arbeiter in der Suche nach Vervollkommnung," mit dem „Bewusstsein eines Goldschmieds" beschenkt. Ein anderes Kapitel der Studie bezieht sich auf die Persönlichkeit des Magisters Ştefan Cuciureanu, auf seine hervorragenden pädagogischen Eigenschaften und auf seine reiche Erfahrung in der Betreuung mehrerer Studentengenerationen an der „Al. I. Cuza" – Universität aus Jassy. Gleichzeitig hat er an der Jassyer Universität und innerhalb der Jassyer Filiale der Rumänischen Akademie die wissenschaftliche und pädagogischeTätigkeit jüngerer Mitarbeiter koordiniert und eine wahre Romanistik- und Italienistikschule gegründet. Interessant ist auch das Kapitel, wo der Professor Ştefan Cuciureanu als „authentischer Vertreter" der Jassyer Boheme dargestellt wird. Den fünf Kapiteln der Studie ist eine reiche Briefsammlung beigelegt. Ausser den geschickten und empfangenen, vor allem dokumentarisch wertvollen Briefen werden auch andere Dokumente präsentiert: eine Autobiographie und einige bisher unveröffentlichte Notizen des rumänischen Sicherheitsdienstes.

* Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Schlüsselwörter und -ausdrücke: exemplarische publizistische Tätigkeit, Jassyer Boheme, philologische, wahrheitsgetreue Forschung, kulturelle Tagungen, Gelehrtsamkeit, Nachruf, romanische Philologie, Italienistik, kritische Objektivität, erinnerungswerte Vorträge, umstrittene wissenschaftliche Fragen, rumänisch-italienische kulturelle Beziehungen, Rezeption von Mihai Eminescus Werk in Italien, anerkannter Romanist, die Jassyer Romanistik- und Italienistikschule, die Rumänische Schule aus Rom.

3. Magistrul

Ştefan Cuciureanu a fost unul dintre cadrele didactice ale Universităţii ieşene care a demonstrat calităţi pedagogice deosebite, o bogată experienţă şi s-a bucurat de multă simpatie în rândul studenţilor. Cursurile şi seminariile sale erau aşteptate cu mult interes de către studenţii de la Litere şi, de multe ori, de la alte specialităţi, mai ales de la Istorie.

O lungă perioadă de timp a fost şeful Catedrei de limbi clasice şi romanice, îndrumând şi ajutând cadrele tinere în munca didactică şi de cercetare ştiinţifică.

Cursurile şi seminariile de latină populară, de limba italiană, de gramatică istorică şi comparată a limbilor romanice predate de profesorul Ştefan Cuciureanu, pornind dintr-o pregătire clasicistă, temeinică, precum şi din cunoaşterea atât ca vorbitor cât şi ca lingvist a principalelor limbi neolatine, şi fiind expuse cu erudiţie şi talent personal, „au constituit, afirmă D. Nica, pentru generaţii de studenţi prilejuri de adevărată desfătare intelectuală”[1].

Ani la rând, în caracterizările care se făceau cu privire la activitatea sa, pentru diferite motive, de către decanii acelor ani, profesorii Gavril Istrate, Silvia Buţureanu şi Vasile Arvinte, uneori de către rectorii Universităţii (Mihai Todosia, Ion Creangă), găsim aprecieri elogioase la adresa activităţii sale. Decanul Gavril Istrate, într-o *Referinţă*, din 26 octombrie 1949, preciza că Ştefan Cuciureanu „vorbeşte italieneşte mai bine decât toţi cei care au fost şi ei în Italia. Foarte bine pregătit la literatură, dar se pricepe şi la filologie. Ştie bine şi franţuzeşte; şi-a trecut licenţa în limba franceză”[2], iar în alta, din 13 martie 1956, afirma: „Este foarte bine pregătit în această disciplină [filologie romanică]. El cunoaşte perfect limbile italiană şi franceză, ştie, de asemenea, spaniola, portugheza, latina, greaca şi germana. Are mari calităţi pedagogice şi se bucură de multă simpatie în rândul

[1] Dumitru Nica, *Prof. dr. Ştefan Cuciureanu*, în „Universitatea «Alexandru Ioan Cuza»”, Iaşi, septembrie – decembrie 1981, p. 17–18.

[2] Universi[illegible] personal *Ştefan Cuciureanu*, nepa[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

studenţilor"[3]. Mai târziu, într-o *Apreciere*, acelaşi autor scria: „Pregătirea de specialitate a tov. Şt. Cuciureanu este temeinică. Absolvent cu diplomă de licenţă în franceză şi italiană, d-sa a trecut examenul de capacitate în ambele discipline, iar în 1938 a obţinut titlul de doctor în litere al Universităţii din Roma. Are cunoştinţe solide în domeniul romanic, precum şi în cel al limbilor şi culturilor clasice, greceşti şi latineşti.

Cu această pregătire, este firesc ca şi cursurile d-sale de romanistică, de limbă şi literatură italiană să fie ţinute la cel mai înalt nivel. La aceasta se adaugă şi talentul său pedagogic cu totul deosebit, ceea ce face ca studenţii să fie mulţumiţi în cel mai înalt grad de cursurile şi seminariile tov. Cuciureanu. Cunoscând limba italiană în toate subtilităţile ei, d-sa suplineşte cu mult succes obligaţiile unui lector italian, care ar trebui să funcţioneze la disciplina respectivă. [...] Traducerile din limba latină şi din limba italiană ale tovarăşului Cuciureanu dovedesc un fin simţ al limbilor respective şi un deosebit talent literar. Comunicările la sesiunile ştiinţifice ale Universităţii se remarcă printr-o erudiţie care nu supără, fiindcă totul este expus cu naturaleţe şi cu competenţă"[4].

Acelaşi decan al Facultăţii de Filologie, Gavril Istrate, îl caracteriza, la 8 iunie 1965, în următorii termeni: „Tovarăşul conferenţiar Ştefan Cuciureanu s-a specializat în filologia romanică la Universitatea din Roma, unde a fost elevul lui Giulio Bertoni. După ce a predat, mai mulţi ani, limba şi literatura italiană, s-a fixat la filologia romanică, unde deţine cursul central încă din primii ani ai regimului nostru. Bun cunoscător al limbilor clasice, latina şi greaca, precum şi al celor romanice, italiana, spaniola, portugheza, el are avantajul de a se orienta, cu mare uşurinţă, în întregul domeniu al romanităţii. Studiile şi articolele sale se disting printr-o informaţie largă şi printr-un stil deosebit de atrăgător. Are, în plus, calităţi didactice deosebite. Este deosebit de apreciat de studenţi".

În *Propunerea pentru transformarea postului de conferenţiar de la Catedra de limba română* (XXI), poziţia 3, ocupat de tov. conferenţiar Cuciureanu Ştefan, în post de profesor, se poate citi: „El abordează, deopotrivă, probleme de literatură română cât şi de italiană, interesându-l în special raporturile literare şi culturale dintre aceste două popoare. Este autorul unei gramatici a limbii italiene, al unor articole despre Aristofan, Miguel de Cervantes y Saavedra, Dante, Horaţiu etc. D-sa are şi talent literar remarcabil, dovedit atât printr-o serie de traduceri din limbile italiană sau latină, cât şi prin poezii originale publicate. A prezentat numeroase comunicări în cadrul sesiunilor ştiinţifice ale Universităţii, cum sunt: *Dante în româneşte*, *Proza lui Leonardo da Vinci*, *Ecouri danteşti în poezia lui Eminescu* şi altele"[5].

[3] Idem.
[4] Idem.
[5] Idem.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Aceleaşi cuvinte elogioase se pot citi şi în caracterizarea din anul 1974: „În ultima perioadă, activitatea sa didactică s-a concentrat în direcţia asigurării pregătirii corespunzătoare a studenţilor care se pregătesc ca profesori de limbă şi literatură italiană. Majoritatea obligaţiilor didactice ale acestei secţii au fost preluate de către prof. Şt. Cuciureanu şi rezultatele sunt cele scontate: temeinica sa pregătire de specialitate, pasiunea sa pentru acest domeniu al culturii sunt bine cunoscute. Comunică studenţilor informaţia exactă, stimulează curiozitatea ştiinţifică.

Succesele sale ca pedagog se sprijină pe o susţinută activitate de cercetare. Şi în acest an, studiile sale, comunicările făcute în cadrul diferitelor societăţi au fost, ca de obicei, bine primite. Este, incontestabil, unul dintre cunoscătorii profunzi ai civilizaţiei, culturii şi literaturii italiene şi al relaţiilor româno-italiene. Nu mai puţin cunoscut este lumii specialiştilor din ţară şi de peste hotare, în calitatea sa de romanist”[6].

Sub semnătura rectorului Universităţii ieşene, la 14 septembrie 1967, se scria: „Foarte bine pregătit în specialitate (filologia romanică). Cunoaşte la perfecţie mai multe limbi, printre care italiana, franceza, greaca, latina, germana etc. Are mari calităţi pedagogice şi se bucură de multă simpatie în rândul studenţilor. Lecţiile sale sunt urmărite cu interes de către aceştia”[7], iar la 15 noiembrie 1968 se consemnau următoarele: „Foarte bine pregătit în specialitate (filologie romanică). Cunoaşte la perfecţie mai multe limbi, printre care italiana, franceza, germana, spaniola, greaca şi latina. Are mari calităţi pedagogice, o bogată experienţă şi se bucură de multă simpatie în rândul studenţilor. Lecţiile sale sunt urmărite cu atenţie şi interes de către aceştia. Este un cadru cu un deosebit talent de predare, foarte cult, cu un apreciat talent literar.

Conf. Cuciureanu Ştefan are şi o frumoasă activitate ştiinţifică. Este autorul unei gramatici italiene, a publicat articole de presă literară şi recenzii apreciate, în diferite reviste, monografii, note. De o mare valoare sunt traducerile sale din limba latină şi limba italiană”[8].

Cuvinte elogioase scriu şi unii universitari ieşeni, precum Richard Valter: „Personalitate bine cunoscută şi unanim apreciată, profesorul Şt. Cuciureanu este un om de ştiinţă util muncii de cercetare din catedră şi facultate. Studiile d-sale, comunicările făcute în cadrul diferitelor societăţi au fost, totdeauna, bine primite. Este, incontestabil, unul dintre cunoscătorii profunzi ai civilizaţiei, culturii şi literaturii italiene, al relaţiilor româno-italiene. Nu mai puţin cunoscut este lumii specialiştilor din ţară şi de peste hotare în calitatea sa de romanist. Competenţa sa se pune în evidenţă în orice împrejurare”[9].

[6] Idem.
[7] Idem.
[8] Idem.
[9] Idem.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Silvia Buţureanu şi Richard Valter consemnează: „Specializarea de filologie comparată, însă, i-a permis şi conducerea unor cursuri de limbă şi literatură spaniolă. Toate aceste capacităţi, precum şi o excelentă cunoaştere a limbilor clasice, i-au conferit rolul unei adevărate autorităţi în catedră, prof. Şt. Cuciureanu fiind, de fapt, profesorul tuturor disciplinelor cuprinse aici.

Ştefan Cuciureanu a îndrumat activitatea didactică şi ştiinţifică a colaboratorilor mai tineri şi a format o adevărată şcoală de romanistică şi italienistică la Iaşi. Cunoştinţele subtile în domeniul numeroaselor limbi romanice, dar mai ales inegalat cunoscător al limbii italiene, prestigios om de ştiinţă, prezenţa sa în catedră a fost şi rămâne o necesitate pentru toţi câţi lucrează aici.

În ultima perioadă, activitatea sa didactică s-a concentrat în direcţia asigurării unei pregătiri foarte bune a studenţilor care vor să devină profesori de limba şi literatura italiană. Pasiunea sa pentru acest domeniu al culturii este bine cunoscută şi ea s-a transmis şi elevilor săi. Pe linia interesului în comunicarea informaţiilor de profunzime, amintim numeroase conferinţe ţinute, pentru studenţi, asupra umanismului italian, bază a umanismului universal”[10].

Astfel de aprecieri se găsesc, în dosarul de la Serviciul Personal al Universităţii, semnate de Cicerone Călinescu, în 1949 („Este un om cu o serioasă pregătire intelectuală, îşi cunoaşte temeinic specialitatea, datoria şi-o face cu punctualitate şi corectitudine”), Octav Tcaciuc, în 1958 („Are deosebite calităţi didactice. Lecţiile sale sunt urmărite cu foarte mare interes de către studenţi”), Al. Andriescu, M. Bordeianu, în 1958 („Este un cercetător cu pregătire foarte solidă şi intensă. Lucrează bine şi, în plus, are talent”).

În ce priveşte italiana Magistrului, Gavril Istrate ne relata că profesorul italian Carlo Tagliavini îi spunea că Ştefan Cuciureanu „vorbeşte cea mai frumoasă limbă italiană dintre toţi românii, cu mult mai elegant decât Al. Balaci”, aserţiune pe care a reluat-o într-un articol publicat de curând[11].

4. Om al boemei ieşene

Am amintit de faptul că Profesorul era un personaj pitoresc al boemei ieşene. Într-o referinţă dată la 8 aprilie 1956 de către Iordăchescu, şeful serviciului contabilitate al Universităţii, se precizează: „Singura lui slăbiciune este băutura. Nu bea în fiecare zi, însă din când în când trage câte un chef de pomină”[12], iar Teoctist Galan afirma că: „Se lasă antrenat din când în când la băutură (niciodată singur), achitând de cele mai multe ori singur consumaţia”[13].

[10] Idem.

[11] Vezi Gavril Istrate, *Profesorul Ştefan Cuciureanu*, în „Cronica”, Iaşi, anul XLIII, nr. 12 / decembrie 2010, p. 3.

[12] Idem.

[13] Idem.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

În 1968, sub semnătura rectorului, se preciza: „Consumă uneori băuturi alcoolice, dar fără ca aceasta să aducă vreun prejudiciu în activitatea sa profesională”[14].

Caracterizându-se într-o autobiografie pentru dosarul personal, Profesorul notează cu privire la viața boemă pe care o ducea în anii respectivi: „Îmi place, uneori, un pahar de vin mai mult, nu din patimă, ci din sociabilitate, răzbunând parcă viața-mi săracă de odinioară (...). Nu sunt un om ambițios, nici carierist, ci blând şi iubitor de oameni, viața mea poate constitui obiectul unui roman şi într-o bună zi îmi voi scrie amintirile dureroase. Mă cunoaşte multă lume, tocmai datorită sociabilității firii mele”[15].

Această slăbiciune i-a adus şi un mare necaz, din care doar el va fi ştiind cum a ieşit. Conform unei Note de relații a Serviciului Cadre al Universității „asupra comportării şi atitudinii nedemne ce a avut-o tov. Cuciureanu Ştefan, lector cumul la Facultatea Istorie-Filologie, Universitatea Iaşi”, din care rezultă că în seara zilei de 26 octombrie 1959, la un banchet dat cu ocazia „Zilei Universității” din Iaşi, la care au fost invitați atât membri ai corpului didactic, cât şi reprezentanți ai Sfatului Popular din Iaşi, „În timpul petrecerii, pe la orele 23, au venit la Casa Universitarilor Cuciureanu Ştefan şi Crăciun Victor. Aceştia consumaseră o cantitate de alcool acasă la tov. Crăciun V. şi, fiind cu chef, s-au decis să vină şi la banchet. Când au apărut la uşa de la intrare, portarul de serviciu i-a oprit şi a adus la cunoştință tov. director Ciornei, care i-a oprit, sfătuindu-i să nu intre în sală, în starea în care se aflau.

Tov. Crăciun a plecat acasă, iar tov. Cuciureanu, fiindcă a început să gesticuleze şi să vorbească cu tonul ridicat, în cele din urmă tov. director Ciornei i-a permis să intre şi l-a dus într-o boxă a restaurantului, unde i-a adus şi nişte gustări, lăsându-l apoi, deoarece avea şi alte obligații.

După un timp, a urcat în sală şi tov. Cuciureanu, împreună cu tov. Ionescu Vasile şi acesta fiind cu chef. Ajungând în fumuar, Ionescu Vasile a intrat în sală, iar Cuciureanu Ştefan a rămas în fumuar, unde se afla şi tov. Popovici, dirijorul orchestrei, care era în pauză.

Tov. Cuciureanu Şt., ajungând lângă acesta şi cum era în stare de ebrietate, a început să aducă insulte celor ce se aflau în sală, spunând că „Ce este cu caraghioşii aceştia; asta este masă?, dacă i-ar vedea americanii s-ar... de râs, precum şi alte cuvinte insultătoare la adresa participanților la recepție”[16].

În declarația sa verbală luată în timpul anchetei dispuse, prof. Negru Vasile „arată că a rămas indignat de vorbele ce i le-a adresat tov. Cuciureanu, care i-ar fi spus: «Ce vă pasă vouă, că voi aveți cu ce trăi, aveți lefuri mari şi nu mai vedeți pe cei ce nu au ce le trebuie»”.

[14] Idem.
[15] Idem.
[16] Idem.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Tov. prof. Negru a vrut să-l lămurească, să-i arate că este greşit în păreri şi că atitudinea lui poate fi considerată ca duşmănoasă.

La câteva zile după aceasta, a fost chemat la Serviciul de cadre pentru a da unele lămuriri în ce priveşte prezenţa şi atitudinea lui la reuniune. La întrebările puse, a declarat că-şi aminteşte că a venit în stare de ebrietate şi că a avut unele discuţii, însă nu-şi aminteşte să fi adus injurii colegilor săi. Pentru aceasta a fost aspru criticat, arătându-i că atitudinea sa este incompatibilă cu calitatea de cadru didactic, că este o atitudine ce poate fi calificată ca duşmănoasă pentru regimul nostru şi că face o serie de greutăţi în educarea tineretului studios"[17].

Dosarul de personal nu conţine documente cu privire la finalizarea anchetei. Cert este că nu au fost consecinţe grave pentru cariera sa didactică.

Boema ieşeană de după război, printre care se numărau Ion Istrati, George Lesnea, Corneliu Baba, Florin-Mihai Petrescu, Florea Rarişte, Aurel Leon, Dumitru Ignea, Nicolae Barbu, dar şi mai tinerii Corneliu Ştefanache, Horia Zilieru, Ioanid Romanescu, Daniel Lascu şi mulţi alţii, a „asimilat" repede pe intelectualul subţire, om de spirit posesor al unei vaste culturi, dispus oricând să recite din Dante, Petrarca, Ariosto, Tasso, ori să scandeze din Ovidiu sau Horaţiu, să reproducă pasaje întregi din *De bello galico* în latină, să povestească despre aventurile proprii ca despre cele ale cutezătorului hidalgo don Quijote de la Mancha şi multe altele. Mintea sa *astută* l-a făcut să-i fie căutată mereu compania. Şi agapele la care participa, fie prin cramele podgoriilor de la Copou ori de pe Bucium, fie prin crâşme precum „La Vidraşcu – Viaţă Lungă", din dealul Copoului, La „Mavropol", şi La „Zissu" din Piaţa Sf. Spiridon, prin vestitele localuri ale Iaşului – Trei Sarmale, Bolta Rece, Traian – sau alte „bombe" îmbâcsite de fum şi miros acru de igrasie, precum TBC-ul (Tutun – Bar – Cafea) din capătul Străzii Lăpuşneanu, ori altele cu pretenţii, ca cel de la revista „Cronica", din „buricul târgului", erau veritabile şezători literare, căci adesea se încingea câte un concurs *ad-hoc* de epigrame, în care Cuciureanu excela uneori. Iată două mostre din astfel de creaţii, intitulate *Inscripţii*: „Fiecare-şi are partea: / Scrie Lesnea George cartea. / Foaia sare ca să-l pupe, / Când penița i se rupe". Sau, când un conviv trebuia atenţionat asupra comportamentului, Profesorul pune în rimă următoarele: „Cu purtare grosolană / Greu îţi vei atinge ţelul. / Maniera cilibie / Insului îi place *felul*".

La o astfel de agapă, în iarna anului 1948, pictorul Corneliu Baba avea să-i facă un portret, pe care l-a păstrat cu multă grijă. Despre acel moment, Onesim, fratele Profesorului, îşi aminteşte: „Era într-o seară de iarnă a anului 1948, în Iaşul bântuit încă de foametea postbelică. Ne-am aşezat la o masă cu bădiţa Ştefan, să ne mai încălzim. Lângă geam, vecini cu noi, erau profesorii de la Bellearte, veseli, în frunte cu simpaticul Nicolae Popa.

[17] Idem.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Ştefan Cuciureanu văzut de Corneliu Baba

Afară viscolea, dar înăuntru era cald şi voie bună, vorba lui Goga: „La orândă-i o beţie / Straşnică în astă-seară, / Nimeni nu mai vrea să ştie / Ce viforniţă e-afară..."

„«Ia trage-i tu o doină», îmi spuse bădiţa. Şi am început cu *Răsunet de la Crişana* a lui Ion Vidu. O ştiam din 1944, când am luat premiul I cu corpul refugiaţilor bucovineni în Banat, pe Malul Mureşului, lângă Săvârşin. A fost o mare serbare la care a participat şi familia regală, invitată de baronul Stârcea-Mocioni, ca organizator.

În timp ce cântam în seara aceea, s-a aşezat, discret, lângă noi, profesorul Corneliu Baba şi a început să deseneze. Nu i-a plăcut cum am ieşit eu din profil şi a vrut să rupă desenul, dar eu am insistat să-l lase aşa. A continuat apoi cu mine din altă poziţie, după care l-a desenat pe bădiţa Ştefan din profil. Acum, când au trecut o sută de ani de la naşterea marelui pictor (18 noiembrie 1906), mă gândesc la seara în care doina lui Vidu i-a răscolit sufletul; căci, născut la Craiova, era «fiul unui cunoscut pictor bănăţean», după cum ne spune Eugen Şileriu. 18.XI.2006"[18].

Uneori, exersând în sportul său preferat: pescuitul cu undiţa, fie pe Prut, pe lacul Ciric, pe alte bălţi din jurul Iaşului, ori vara, la mare, în vizită la fratele său Onesim, când „am făcut o nemaipomenită mortalitate printre guvizi şi am experimentat ţaparina la scrumbie", după cum scria pe o ilustrată trimisă de pe litoral, în 6.VIII.1965, profesorului Gavril Istrate[19]. La întoarcerea de la pescuit, din satele de pe Prut, absolut de fiecare dată, dăruia unui copil dintr-o familie numeroasă de oameni necăjiţi întreaga captură de peşte.

[18] Text aflat în arhiva noastră, Vasile Diacon.

[19] Ilustrată din arhiva personală a profesorului Gavril Istrate. Aceluiaşi destinatar, pe o ilustrată din 12.VII. 1958 [illegible] guvizi, raci şi un crap, în Dună[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Nopți întregi, la un pahar de vin, își încărca bateriile depănând cu bădia Gheorghe Velișcu, cel poreclit Ghiță Loz în Plic – vânzătorul de lozuri –, amintiri din anii petrecuți în satul natal împreună cu alți copii care aveau să devină nume mari în spațiul bucovinean, dacă amintim fie și numai pe istoricul Ilie Corfus și pe geologul Liviu Ionesi, ori din cele savuroase, trăite în Italia.

Despre un astfel de moment, poetul Nicolae Turtureanu povestește: „Tot acolo, la Casa Universitarilor Iași, aveam să petrec, mult mai târziu, minunate ore cu profesorul de romanistică, Ștefan Cuciureanu, domn' Fănică între convivi, doxat, dând cu tifla conveniențelor, pitoresc și melancolic într-un mixaj inenarabil. Odată l-am aflat, la Restaurantul „Traian", stând la prelungită vorbă cu un vânzător de loz în plic, un ins rotofei și guraliv, care-și făcea veacu' prin Piața Unirii. Rotofeiul fusese la fiica lui, în Italia, și încerca să-i nareze lui domn' Fănică ce și cum e pe-acolo. Dar n-apuca să articuleze un sfert de propoziție, că domn' Fănică prelua... mingea și îi ținea o adevărată prelegere. Vânzătorul îl asculta smerit și umilit. Sublimitatea absurdului venea din faptul că profesorul îi vorbea în italiană, iar „lozarul", evident, nu știa boabă..."[20].

Într-o discuție pe care am avut-o cu profesorul Gavril Istrate, domnia sa a vorbit despre seminariile de „socializare" făcute ca urmare a recomandării Ministerului prin anii '60 ai secolului trecut. Ne-a povestit cum își aducea grupa de studenți acasă, în biblioteca sa, unde le arăta studenților ediții vechi din autori reprezentativi ai Școlii Ardelene, *Biblia* lui Samuil Micu, din 1795 (*Biblia de la Blaj*), ediții princeps ale clasicilor literaturii noastre, autografe celebre, le vorbea despre anii săi de studenție etc.

Ştefan Cuciureanu văzut de PIM

[20] Nicolae Turtureanu, *„Mai suna-vei, dulce corn...?"*, în „Ziarul de Iași", Iași, nr. 247 (6156), 18 octombrie 20[illegible] [illegible]II (XLVIII), nr. 3 (14), martie 201[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Profesorul Ştefan Cuciureanu, neavând o situaţie locativă adecvată unei astfel de conduite, şi-a luat studenţii şi a făcut multe seminarii prin Parcul Copou sau prin cel al Expoziţiei, fie la câte o cofetărie sau chiar la o... bere. Această modalitate de a lucra cu studenţii, se pare, a dus la obiceiul de a lipsi uneori de la îndatoririle profesiei.

Ne povesteşte profesorul universitar Constantin Frâncu că, student fiind, trebuia să dea, împreună cu colegii săi de grupă, ultimul examen al unei sesiuni, cel de romanistică, şi cum Profesorul nu venea, l-a căutat, împreună cu ceilalţi studenţi, prin localurile Iaşului, dar l-au găsit la pescuit pe malul Ciricului şi, astfel, proba a putut fi susţinută.

Deşi s-a afirmat că profesorul Cuciureanu „nu lipsea de la lecţii şi nu întârzia”[21], din reacţia decanului Gavril Istrate se înţelege altceva: „Alţi elevi au adus laude «nedrepte» fără să le fi cerut cineva acest lucru. Ce încredere mai poţi avea în cineva care scrie textual: *nu lipsea niciodată la curs*, când se ştie că la capitolul acesta lăsa de dorit câteodată? Era un obicei care-şi avea tradiţia în viaţa universitară din Cernăuţi. Dar omul care i s-a conformat în cea mai largă formă a fost profesorul de filosofie Ion Petrovici, de la Iaşi, care locuia în Bucureşti şi venea o dată pe lună, când nu-şi preda cursul, ci făcea câte o conferinţă despre Kant, despre Schopenhauer ori despre Bergson, anunţată din timp de ziarul local”[22].

Incomparabil causeur, Ştefan Cuciureanu poate fi considerat ca ultim reprezentant al unei boeme universitare *sui-generis*, un punct de referinţă la care se raportează mulţi dintre contemporanii săi, care exclamă sincer: „Cum să nu preluăm – cu nonşalanţă – ceva din impasibilitatea inconfundabilului Magistru Cuciureanu!”[23], aşa cum o face şi scriitorul Val Gheorghiu.

5. Omul din umbră

Un aspect deloc cunoscut al activităţii profesorului Ştefan Cuciureanu îl constituie colaborarea sa cu organele de securitate. Nu am vrea să se interpreteze greşit acest lucru. Din capul locului ţinem să facem precizarea că nu este vorba despre racolarea Profesorului ca „turnător”, ci recrutarea sa ca agent, cu numele conspirativ „Gheorghe Andrei”, cu scopul de a supraveghea informativ persoanele care au fost în conducerea fostului Institut de Cultură Italiană din Iaşi, de a identifica cine erau respectivele persoane şi dacă desfăşurau activităţi suspecte în înţelesul celor urmărite de către organele de securitate din acele vremuri.

[21] Ion Popescu-Sireteanu, *Profesorul Ştefan Cuciureanu*, în „Cronica”, Iaşi, anul XXI, nr. 25 (1064), 20 iunie 1986, p. 6.

[22] Gavril Istrate, *Profesorul Ştefan Cuciureanu*, în „Cronica”, Iaşi, anul XLIII, nr. 12 din decembrie 2010, p. 3.

[23] Val Gh[illegible] nr. 261 (5561), 10 noiembrie 200[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Conform *Dosarului R 302 715* al C.N.S.A.S., racolarea sa a avut loc în decembrie 1953, prin şantaj, pe bază de material compromițător. I s-au reținut ca circumstanțe agravante activitatea intensă în cadrul Institutelor Italiene de Cultură din Bucureşti şi Iaşi, legăturile sale cu foştii profesori ai Institutului Italian din Iaşi şi anume cu Vincenzo De Ruvo, Ruggero Palmiere şi Francesco D'Alessandro, cu toții plecați din România şi stabiliți în Italia, şi legăturile pe care le-a avut în anul 1950 cu Giovanni Forgiarini, fost consul italian la Iaşi, plecat în 1950 în Italia, cu Michele Scammacca del Murgo e dell'Agnone, fost ministru al Italiei la Bucureşti, expulzat din R.P.R. pentru activitate de spionaj, precum şi cu Giuseppe Puri Purini, fost prim-secretar al Legației Italiei, şi el cunoscut cu activități de spionaj.

Oricine îşi poate imagina ce reprezenta, în anul 1953, acuzația că a avut legături cu un spion capitalist. Şi aceasta la puțin timp după ce Tribunalul Militar Bucureşti a judecat, în perioada 11–17 septembrie 1951, ceea ce presa românească a mediatizat îndelung, *Procesul unui grup de spioni, trădători şi conspiratori în serviciul Vaticanului şi a[l] Centrului italian de Spionaj*. În acest dosar au fost arestați, acuzați şi condamnați pentru conspirație împotriva statului „conspiratori în serviciul imperialismului anglo-american şi al Vaticanului", după cum se reține în sentință: Eraldo Pintori, ataşatul cultural al Legației Italiei la Bucureşti, condamnat la muncă silnică pe viață şi cu pierderea tuturor drepturilor civile; Pietro Erneste Clemente Gatti, capelanul Bisericii italienilor din Bucureşti, care ar fi fost recrutat de către Michele Scammacca del Murgo e dell'Agnone şi de către Giuseppe Puri Purini, condamnat la 15 ani de temniță grea şi degradare civică pentru zece ani, precum şi Augustin Pacha, episcopul romano-catolic al Banatului şi Timişoarei, condamnat la 18 ani temniță grea şi pierderea drepturilor civile pentru zece ani (avea să moară, în toamna anului 1951, la Canalul Dunăre–Marea Neagră); Adalbert Boros, directorul Seminarului romano-catolic din Timişoara; inspectorii generali şcolari Lazăr Ştefănescu şi Gheorghe Săndulescu, condamnați la muncă silnică pe viață şi cu pierderea tuturor drepturilor civile; Iosif Schubert, preotul canonic al Catedralei catolice din Bucureşti, care a primit o condamnare cu închisoare pe viață şi cu pierderea drepturilor civile; Iosif Waltner, prelat papal şi directorul Diecezei romano-catolice din Timişoara, condamnat la 15 ani de muncă silnică, cu pierderea tuturor drepturilor civile; Iohannes (Ion) Heber, sacerdot romano-catolic, secretar al Diocezei romano-catolice din Timişoara, condamnat la zece ani de muncă silnică, cu pierderea tuturor drepturilor civile, şi ultimul, un doctor din Bucureşti, Petre Țopa, condamnat la zece ani de temniță grea şi pierderea drepturilor civile pentru aceeaşi perioadă[24]. Tuturor condamnaților li s-au confiscat averile. Majoritatea celor incriminați au primit şi amenzi penale consistente, au fost obligați la plata unor importante sume către Stat, cu titlul de despăgubiri, şi, evident, consistente cheltuieli de judecată.

[24] Despr[illegible]*ie. Carcerato in Romania*, Assisi,

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Aşadar, în faţa unei astfel de insinuări, mai mult sau mai puţin directă, într-o astfel de perspectivă, cu un tablou mai mult sumbru privind viitorul său şi cu un trecut de eforturi considerabile, aflat pe punctul de a fi spulberat, prin voinţa unuia sau altuia dintre reprezentanţii Securităţii, profesorul Cuciureanu nu a avut altă ieşire decât satisfacerea cerinţelor ce i-au fost puse în faţă.

Interesul imediat al Securităţii era stabilirea unei legături, pentru început epistolară, cu Giovanni Forgiarini, fostul consul italian de la Iaşi, care, ajuns în Italia, a făcut parte din comitetul de conducere al Asociaţiei italienilor refugiaţi din România, pentru ca mai târziu să poată fi contactat direct, în Italia, fie prin intermediul lui Ştefan Cuciureanu, fie printr-un alt agent, substituit lui Ştefan Cuciureanu. În *Nota de prezentare* se precizează clar că scopul acestei acţiuni „este acela ca agentul nostru să ia legătura cu Giovanni Forgiarini, în vederea creării condiţiilor necesare de a deveni un element principal pentru serviciul de spionaj italian".

O altă direcţie de acţiune, tot epistolară, a constituit-o restabilirea contactelor cu Luigi Grillo, fost director al Institutului de Cultură Italian din Iaşi, care avusese mai multe legături în România, printre care şi o metresă la Iaşi, în persoana Gabrielei Motaş. Corespondenţa cu aceasta, sub supravegherea Securităţii, a funcţionat normal, Luigi Grillo urmând a fi folosit în cazul în care Giovanni Forgiarini nu ar fi răspuns profesorului Cuciureanu, acesta ar fi transmis eventuale mesaje de la Profesor către Giovanni Forgiarini cu acelaşi scop al restabilirii contactelor.

Nu ştim cât a durat colaborarea Profesorului cu Securitatea pe această relaţie. Printr-un document din 23 iulie 1962, deci la zece ani de la recrutare, se transmiteau fişele personale ale numiţilor Cuciureanu Ştefan şi Ştefan Emilio, „agenţi în problema italiană, care au posibilitatea de a fi marşrutizaţi la Legaţia Italiei din Bucureşti".

Caracterizarea activităţii profesorului Ştefan Cuciureanu pe această linie este edificatoare: „În decursul colaborării acestui agent cu organele noastre, se arată în *Nota de prezentare*, s-a dovedit că este un element cinstit, sincer, inteligent, cu dragoste de muncă pentru a-şi îndeplini sarcinile ce i-au fost trasate de organele noastre şi a respectat cu strictețe conspirativitatea".

Ne lipsesc alte informaţii cu privire la activitatea Profesorului ca agent în problema italiană. Dosarul C.N.S.A.S., la care ne-am referit, are doar şase pagini, numerotate de la 1–6, care sunt extrase dintr-un alt dosar, unde erau paginate de la fila 106 la 111.

În prezentarea pe care am făcut-o acestui aspect al activităţii lui Ştefan Cuciureanu, am insistat mai pe larg asupra unor amănunte pentru a putea permite oricui să vadă că Profesorului nu i se poate agăţa eticheta de „turnător", neputându-i-se întina memoria sub nicio formă.

Profesorul Ştefan Cuciureanu, luminos, generos şi de o omenie aparte, cu toate cele bune şi rele, la un loc, rămâne o figură emblematică în peisajul spiritual ieşean din dec

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Magistrul bucovinean Ştefan Cuciureanu trece în lumea drepților la 30 decembrie 1986, la vârsta de 75 de ani şi jumătate, fiind înhumat în Cimitirul „Eternitatea" din Iaşi.

ANEXE

Anexa I

Autobiografie depusă în dosarul de cadre de la Serviciul personal al Universității „Al. I. Cuza" din Iaşi

Autobiografie[25]

Sunt născut în 20 iunie 1911 în com. Frătăuții Vechi, fostul județ Rădăuți, din părinți proletari agricoli. Tatăl a muncit cu ziua pe la chiaburi, fiind până şi gropar în sat. Şi noi, copiii, am muncit împreună cu dânsul pe la bogătaşi. Am îndurat foame şi privațiuni şi ne-am dezvoltat debili. Am învățat toți copiii bine la şcoală. Pe doi, subsemnatul şi un frate mai mare, ne-a dat învățătorul din sat la şcoală mai departe. Fratele mai mare, Gheorghe, a murit în anul al doilea de Universitate, de tuberculoză. Rămânând eu cel mai mare, după ce am ieşit profesor, l-am dat pe fratele Onisim la liceu şi pe sora Valeria la Şcoala Normală. I-am întreținut completamente în şcoli până ce au ieşit la slujbă. Actualmente fratele Onisim este inginer agronom la S.M.T.[26]-ul de la Chimogeni, raionul Negru-Vodă, reg[iunea] Constanța, iar sora Valeria este învățătoare în com. Voitinel, raionul Rădăuți, reg[iunea] Suceava. Părinții au murit înainte de vreme, mama la 58 ani, tata la 60 ani, de boli. Munca şi privațiunile i-au dus la mormânt înainte de vreme. Am fost 7[27] copii, dintre care numai 4 trăim. Celălalt frate în viață, Filimon, a rămas în sat cu bruma de pământ (1 ha) rămas de la părinți. Cei trei care am plecat la şcoli şi apoi în lume n-am avut de unde primi nicio palmă de pământ. În vacanța dintre clasa a 4-a şi a 5-a am lucrat la Fabrica de Postav de la Buhuşi.

Liceul l-am urmat la Rădăuți (1922–1929). Din anul al cincilea, am fost primul în clasă. La bacalaureat am reuşit primul din 4 licee prezentate la Suceava (iulie 1929). Universitatea am urmat-o la Cernăuți. Diploma de licență poartă nota „cu distincție" şi calificativul *cum laude*. M-am întreținut singur în şcoli cu meditații şi bursă, ba chiar, ca elev de liceu şi student, am putut să-mi ajut părinții. După ce mi-am terminat stagiul militar la Bat. 2 Inf. Uşoară din Rădăuți, am fost numit prof. supl. de liceu la Şcoala comercială superioară din Satu-Mare (1934–1936). La Universitate am urmat limbile clasice şi limbile şi literaturile franceză şi italiană.

[25] Universitatea „Al. I. Cuza" Iaşi, Serviciul Resurse umane, Dosarul personal *Ştefan Cuciureanu*, nepaginat.

[26] S.M.T.

[27] Fratele

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

În 1936 am reuşit la concursul pentru bursă în străinătate. Statul m-a întreţinut la Şcoala Română din Roma (1936–1938). În 1938 am luat doctoratul la Universitatea din Roma cu media 10. Din 1938 până în 1945 am funcţionat ca profesor de liceu în Bucureşti (liceele: Gh. Şincai, Titu Maiorescu, Matei Basarab, Petru Rareş). Am luat două examene de capacitate (franceză şi italiană). În 1 iulie 1945 am fost numit asistent de italiană la Universitatea din Iaşi, apoi lector (prin concurs, media maximă – 20). Am suplinit catedra de filologie romanică şi am ţinut şi un curs de istoria limbii franceze. În 1952, desfiinţându-se toate specialităţile la care predam, am plecat ca prof. de matematică la şcoala de ciclul II din com. Prisecani (Iaşi). După trei luni am fost numit cercetător ştiinţific (colectivul de filologie) la Filiala din Iaşi a Acad. R.P.R. Din 1954, reînfiinţându-se filologia romanică la Universitate, am fost însărcinat cu predarea ei până în momentul de faţă. În 1956 am trecut concursul de cercetător ştiinţific principal, Filiala Iaşi a Acad. R.P.R. În sept. 1957 am fost numit preşedinte al Comisiei exam. de maturitate Focşani.

Activitatea sindicală, socială, culturală

Am activat ca responsabil cultural al Apărării Patriotice, Iaşi. Am ţinut conferinţe, am scris articole la ziarul local. Am fost responsabil de presă al Sindicatului de învăţământ, conducând colectivul respectiv, scriind eu însumi articole cu realizări în învăţământul local de toate nivelele. Am ţinut conferinţe pe linie de S.R.S.C. Am participat activ la viaţa sindicală.

Activitate didactică şi ştiinţifică

La Universitate am predat: limba şi literatura italiană, istoria limbii franceze şi filologia romanică. Am ţinut conferinţe comemorative (Leonardo da Vinci, Aristofan, Cervantes, Ovidiu, Goldoni).

Am publicat studii în revista Academiei, a Universităţii, „Iaşul literar", „Limba română", articole în „Iaşul literar", „Flacăra Iaşului" (mai înainte în „Lupta Moldovei"). Amintesc din lucrările ştiinţifice mai importante: *Gramatica limbii italiene*, *Giovanni Pascoli şi limba română*, *Corespondenţa diplomatică a lui G. G. Cantacuzino* („Analele Academiei Române"), *G. Bertoni, Originea unor versuri din variantele lui Eminescu, Reflexe eliadiste în poezia de început a lui Eminescu, Aristofan, Limba lui A. N. Pîcleanu, Traduceri provensale din Alecsandri, Manuscrisul de gramatică românească al lui P. E. Bosi, Ultima versiune românească a Eneidei, Cervantes* ş.a.

Actualmente lucrez la: *Contribuţiuni istorico-literare* (volum), traducerea *Cidului* spaniol, din Pascarella, Ovidiu, Mistral, Pascoli; *Glosarul dialectal al com. Voitinel*, *Terminologia piscicolă pe valea de sus a Sucevei*, *Marea în poezia lui Ovidiu*, *Limba lui Eminescu. Chrestomaticul lui [Th]. Racoce. Construcţii dialectale italiene*, *Oper*

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Am participat la sesiunile Acad. R.P.R., prezentând comunicări ştiinţifice. Idem la şedinţele Filialei Iaşi a Acad. R.P.R. şi la sesiunile ştiinţifice ale Universităţii din Iaşi.

Concluzie

Ca origine socială, sunt fiu de proletar agricol. Mi-am câştigat viaţa şi poziţia socială prin învăţătură. N-am avut nici rubedenii protectoare, nici avere, nici nu m-am ridicat prin politică (în trecut n-am făcut niciun fel de politică interesată sau şovină). După 23 august, am lucrat în munci de răspundere la zidirea societăţii socialiste. N-am avut şi nici n-am niciun fel de avere. Omiteam să spun că în timpul războiului n-am fost pe front. Unitatea mea se chema Batal. 3 auto Roman (unde am condus Şcoala tehnică militară de ucenici mecanici auto); m-am căsătorit în 1947, după ce am terminat de a-mi ajuta şi îngriji familia, cu Georgeta Vartolomei, actualmente doctoriţă la Spitalul „Izolarea".

Sunt indisolubil legat, prin originea socială şi prin lupta pentru viaţă, de clasa muncitoare. În vremea înfloririi naţionalismului şovin, mai ales în Bucovina, n-am militat în niciun fel în rândurile neisprăviţilor înnebuniţi de idei primitive. Mi-am văzut de studii, la care am fost întotdeauna fruntaş. Spun acest cuvânt nu din mândrie, ci pentru a fi cunoscut în mod real. Simt o înclinare permanentă spre munca ştiinţifică şi rezultatele sunt cunoscute şi se vor arăta în viitor şi mai mult. La Filiala Academiei sunt responsabil sportiv în Comitetul sindical. Ca sport practic pescuitul cu undiţa. Îmi place uneori un pahar de vin mai mult, nu din patimă, ci din socialitate, răzbunând parcă viaţa-mi săracă de odinioară. Totuşi, aceasta nu face să-mi neglijez obligaţiile didactice şi ştiinţifice. A sosit vremea (am 47 ani şi sănătate cam şubredă) să-mi proporţionez cu totul viaţa.

Soţia a fost fiică de chiabur (ajuns la aceasta prin împroprietărire şi pensie de locotenent de rezervă, invalid în războiul din 1916–18). Am convins familia să dea pământul Statului, ceea ce a şi făcut. Ca şi caracter, nu sunt ambiţios, nici carierist, ci blând şi iubitor de oameni. Viaţa mea poate constitui obiectul unui roman şi într-o bună zi îmi voi scrie amintirile dureroase.

Mă cunoaşte multă lume, tocmai datorită sociabilităţii firii mele. Ar putea da referinţe precise despre mine: 1. Tov. Victor Neculce, prof. Universitatea Iaşi; 2. Avram Roibu (Schärf), Str. Schitu Măgureanu, nr. 39, fost responsabil cu cadrele „Apărării Patriotice", actualmente director de fabrică în Bucureşti şi, mi se pare, pe lângă Preşed. Consil. de Miniştri; 3. Galan Teoctist, Univ. Iaşi; 4. Istrate Gavril, decanul Fac. de Filologie; 5. Ivănescu Spiridon, contabil-şef la Universitate; 6. Scînteie Arcadie, prof. liceu Rădăuţi; 7. Filimon Cîrdei, Univ. Iaşi; 8. Al. Andriescu, Univ. Iaşi; 9. Teodor Al. Munteanu, Bucureşti, Str. Popa Savu 52; 10. Florea Ruţu[28], sculptor, Iaşi; 11. Mihai Dăscălescu[29], pictor, Iaşi; 12. Prof. Calinicenco, Univ. Iaşi.

[28] Florea
[29] Mihai

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Iaşi, 10.X. 1957
Şt. Cuciureanu

Anexa II

Scrisoare de la I. E. Torouţiu[30]

Iubite Motănaş[31],

Nu ştim în ce ape te scalzi; judecând însă după rectitudinea morală şi a caracterului pe care le-am cunoscut, credem că tot în binefăcătoarele şi eterne ape ale Iordanului. De aceea vom fi în scrisoarea noastră deschişi, fără nicio reticenţă, aşa cum ne-ai ştiut că ne comportam şi altă dată faţă de alţii şi faţă de D-ta îndeosebi, cu toată francheţa.

Bunul nostru amic comun C-tin Turcu, care şi el nu s-a turcit, ne aduce puţine ştiri despre D-ta, că umbli mereu la pescuit la Prut.

Şi iar ni-i aminte că nu pescuieşti în ape tulburi...

Pasiunea pescuitului ştiam că o ai, iar acum, pe lângă plăcere, ea mai poate fi şi rentabilă, contribuind la completarea menajului, pentru care brava Doamnă soţioară de bună seamă că are destulă bătaie de cap, deoarece hrana o singură dată pe zi la cantină pentru tinerei ca D-voastre n-ar ajunge.

Noi, aici, o ducem de tot rău şi greu. Sunt zile în care n-avem 20 lei în casă. Niciun fel de cartelă. Şi de 3 1/2 ani am tot scotocit prin casă şi am vândut: perini de sub cap, cearşafuri, plapome, cămăşi, iar acum am făcut o listă mare de cărţi şi le-am oferit spre vânzare: dicţionare, dicţionare sinonime franceze, germane, istorii ale literaturii germane, Colecţia de documente *Eudoxiu Hurmuzachi*, *Meyers Konversations Lexikon*. Oferta am făcut-o pentru Academie şi pentru Institutul de Istorie Universală. S-au ales ceva spre cumpărare, poate prin septemvrie, ni s-a răspuns, din lipsă de fonduri.

Dacă vă scriem acestea, n-o facem cu alt gând, al jeluirii sau al vreunei intenţiuni acoperite pentru vreo aluzie, Doamne fereşte, ci numai aşa ca să ştii unde am ajuns şi cum trăim.

Prin decemvrie 1950–ianuarie 1951, Doamna mea era să se prăpădească. Anemie grozavă, de la bombardamente, continuă palpitaţie a inimii şi, colac peste pupăză, dublă pneumonie cu infecţiunea bronchiilor, ceea ce a supus cordul la eforturi şi mai mari.

[30] I. E. Torouţiu (1888–1953), istoric literar şi editor, fost director al „Convorbirilor literare" între 1939 şi 1944.

[31] Publicată de către Luca Bejenaru, sub titlul *O scrisoare care acuză*, pe baza unei copii puse la dispoziţie de c[illegible] ovinei", Rădăuţi, anul II, nr. 2 (4),

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Am trăit clipe de groază că voi rămâne singur, nemaiputând supraviețui şi eu decât timpul de a lăsa hârțoagele în rânduială, după săvârşire. Trei milioane unități de penicilină uleioasă şi o serie întreagă de alte medicamentații au salvat-o, lăsând-o însă o umbră ambulantă, la înălțimea mea, cum o ştii, cu 40 kg 100 gr greutate. Oase, pieliță, artere, vene. Tuşeşte şi acum sec şi uscat şi ni-i în grijă de pe acum să găsesc, pentru când se va răci timpul, un flacon de penicilină.

Cât despre mine: un cumul de maladii, dintre care ficatul face ravagii, cu durerile sale noaptea mai ales, iar rinichii îmi arată prin umflarea pleoapelor că nu sunt mulțumiți cum îi tratez, neglijându-i, pentru că altceva n-am ce să fac.

Totul nesărat nu se poate mânca.

Am avut mult de suferit de pe urma stigmatului că am întemeiat printr-o muncă de rob timp de 30 ani o instituție de cultură, pe care acum au desființat-o cu desăvârşire. Acolo-i o magazie de nu ştiu ce.

N-a mai rămas nimic.

Nu-i bai: nu-i moartea cailor după voia cânilor, dar loviturile măgarilor m-au durut. Am fost trădat şi vândut pe toată linia.

Tot ce se vorbea în birou se raporta. Până şi lucrurile cele mai intime. Am fost victima aruncată din sanie, ca să mă sfâşie lupii şi ca să scape teferi şi cu servicii la aceeaşi instituție mutată în altă parte.

Toți au rămas cu servicii. D-l Al. I.[32], profesor...

Îndeosebi delațiunile şi invectivele numitului T. Al. M. au fost crâncene. S-a lepădat de mine în nopțile de calvar când cântau cocoşii.

Cumnățelul lui Ionescu a făcut inventarul pentru satisfacerea legii stocajului, cu intenționate omisiuni, pe care apoi le-a comunicat organelor de control, ca să pună punctul exact pe i şi să mă poată târî într-un proces de sabotaj ce a ținut şase luni în şir, în care timp percheziții peste percheziții la domiciliu.

De atunci soția mea s-a topit, de a coborât de la 52 kg la 40 kg.

Pe la 46–47 încă observam că T. Al. M.[33] primeşte cecuri de la autorul lui *Mitrea Cocor*. „Pentru prețul cărei vânzări?", l-am întrebat odată. Cu feciorelnica naivitate, mi-a răspuns: „Nu ştiu! Nu ştiu cum vin la asta!" Într-un timp când, la mine fiind, îşi batjocorea pe fostul patron, – ştii de unde venise la mine – i-am spus: „Va veni un timp când mă vei supune sudalmelor D-tale şi pe mine!"

După ce a stat 12 ani pe lângă mine, l-am ajutat cât am putut, l-am ridicat, tipărindu-i 2 volume de versuri, între care se găsesc şi unele poezii bune, – ingratitudinea s-a transformat în corul milieului în cea mai acerbă dușmănie, ca unul care „a fost exploatat". Îl duci pe umerii tăi obosiți şi la urmă zice că-l doare curu' – *sit venia verbis*.

[32] Al. I. –
[33] T. Al. M

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Om din popor, ca şi D-ta, am ca şi poporul cu experienţele sale seculare – gândire istorică, nu efemeridă. Vai de cel ce judecă şi acţionează efemerid! Fiecare va trebui să dea socoteală la judeţul de apoi.

Dacă-l întâlneşti pe Nicolai Bagdasar, spune-i multe complimente şi afectuoase salutări din partea mea şi a soţiei, lui ca şi Doamnei sale Ecaterina, dacă nu i-am uitat numele – să n-o uite binele şi fericirile – .

Despre Gr. Scorpan, amicul Turcul neturcit îmi spune că ar fi la Bucureşti, unde lucrează într-un colectiv la manuale didactice. S-o fi înroşit? Nu cred.

În Bucureşti a murit, primăvara asta, Artur Gorovei.

Sunt şi alţii mulţi morţi, dispăruţi, răniţi de moarte, dar cine ar sta să mai întindă catastihul lor? Abia după retragerea lavei roşii se va vedea pustiul, seceta de oameni.

În timpul acestui surghiun al meu spiritual, am trăit ca un anahoret, închis în casă. N-am ieşit decât atunci când trebuia să mă prezint la proces, din care am scăpat teafăr achitat, numai după ce am fost silit cu ameninţare cu închisoare pe 12 ani, să cedez Partidului totul, totul. Firește, n-am stat la îndoială. Mi-am luat bastonul şi trei iconiţe de pe perete şi am plecat.

De atunci am tot lucrat: *Exegeza Eminescu*, 1 200 pagini scrise, se vor da la tipar, dacă voi mai ajunge s-o tipăresc eu, cam 640–800 pg. Depinde de mărimea literei. Cu *St. D. L.*[34] am ajuns la vol. 18 şi continuu acum la 19. Am material mult şi interesant, până la 32–36 vol. Totuşi eu voi zice amin la vol. 24, iar 25 *Indice general*. De acolo va fi voia Domnului şi datoria generaţiei care-mi va urma să continue sau nu colecţia.

Pe lângă acestea, am scris *Cartea neagră*. Inteligenţa D-tale va intui desigur conţinutul...

Şi Nicolae Bagdasar a fost prin capitală, dar n-a venit să mă vază. Cine ştie. Poate că a făcut bine. Nu-i ţin în nume de rău.

Şi acum, iubite motănaş, te las cu bine. Din partea soţiei mele şi din partea mea delicatei D-tale D-nei soţi[i] multe complimente, eu îi sărut mâinile respectuos. Soţia mea te salută, ca nişte vechi cunoştinţe ce suntem.

Ţi-am scris multe, de toate. Ghiveci de zarzavaturi, nu de la aprozaruri. Ţi-am pus şi întrebări. Dar nu răspunde, nu-mi scrie nimic. E mai bine aşa. Dacă n-ai cum ascunde scrisoarea asta, după ce o vei fi cetit, pune-o pe foc, deşi nu conţine nimic subversiv.

Te îmbrăţişez şi salut cu drag, ITE.

4 august 1951

[34] St. D. L

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Anexa III

Scrisoarea lui Şt. Cuciureanu către fratele său Onesim, din care reiese hotărârea lui de a începe să-şi scrie memoriile

Dragă Onisim[35],

Am tot amânat trimiterea scrisorii şi iată-ne în 4. II. 1986. Ce bine am făcut, căci alaltăieri am primit pachetul cu pozele şi cartea; importante, importante, foarte!

Tu, la şasezeci ani?! Când şi cum?! Mai înainte între două. Eu şi mai înainte. Dintr-un grup sunt morţi secretarul Şcolii de la Roma şi Valentin Iorga. Poate şi alţii, n-am cum să ştiu.

Iar microbiografia *Ion Gr. Popovici* mi-a produs un asemenea şoc amintiristic, încât am şi apucat un *Caiet* de la vechile „Convorbiri", i-am pus vreo patru titluri şi pornesc chiar de astăzi cu personalitatea lui Popovici, căci în amintita scriere lipsesc date concrete şi corecte, din anul de Roma. Oricât s-a citat din acea vreme, este puţin. Apoi chiar şi de după. Spun drept că m-ai pus pe drumul înfăptuirii cărţii de mult proiectate şi de unul şi altul, cu mult îndemn cerute.

Trec iarăşi la decese: zilele trecute l-am îngropat pe Ion Antohe, de pedagogie, mai înainte pe Zolineac, de la biologie.

Mandache, conform telefonului Valeriei către Lulu, citeşte şi priveşte la televizor.

Şi acum fac pachetul pentru voi, aşa că vă doresc tot binele.

Şt. Cuciureanu

Anexa IV

Documente privind raporturile lui Şt. Cuciureanu cu Direcţia Regională Iaşi a Ministerului de Interne

Ştefan Cuciureanu
Dosar R 302715

Documentul I[36]

Ministerul Afacerilor Interne
Direcţia regională Iaşi — 2113
Secţia II-a — 24 iulie 1956

[35] Toţi apropiaţii i-au spus şi îi spun Onisim, după numele corect al sfântului din calendarul ortodox. Prenumele înscris în actul de identitate este Onesim.

[36] C.N.S.A. [illegible] mea: „Dosarul a fost microfilmat [illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Notă:
Priveşte pe agentul Cuciureanu Ştefan, conspirativ, „Gheorghe Andrei"

La data de 30 XII 1953, a fost recrutat ca agent numitul Cuciureanu Ştefan, conspirativ, „Gheorghe Andrei", cu scopul de a supraveghea informativ persoanele care au fost în conducerea fostului Institut de Cultură Italiană din Iaşi, cine sunt aceste persoane şi activitatea suspectă a acestui institut.

Despre numitul Cuciureanu Ştefan se cunosc următoarele:

Este născut la 20 iulie 1911 în comuna Hurugeni[37] – Rădăuţi, regiunea Suceava.

Este fiul lui Andrei şi Domnica, ambii decedaţi. Este de naţionalitate şi cetăţenie română. Are ca studii Facultatea de Litere şi este profesor universitar. Vorbeşte la perfecţie limba italiană şi franceză.

În prezent este profesor la Universitatea „Alex. Ioan Cuza" din Iaşi. Domiciliază în Iaşi, Str. Harhas.

După terminarea cursului primar pe care l-a absolvit în comuna natală, se înscrie la Liceul „Hurmuzachi" din Cernăuţi[38], pe care îl termină în anul 1929.

După această dată, se înscrie la Universitatea din Cernăuţi (Fac. de Litere) pe care o termină în anul 1938, când îşi ia doctoratul.

În anul 1936, pe baza unui examen dat la Universitatea din Cernăuţi, unde a obţinut calificativul „excepţional", a fost trimis pentru a-şi continua studiile în Italia, unde a stat timp de 2 ani, absolvind Academia Română din Roma.

Între anii 1938–1945, a fost profesor de limba italiană la diferite licee din Bucureşti, şi anume: „Gheorghe Şincai", „Titu Maiorescu", „Matei Basarab" şi altele.

Tot în această perioadă a satisfăcut şi stagiul militar la Cenzura Poştei Centrale din Bucureşti, Batalionul 3 auto Roman şi Şcoala Tehnică Militară Auto, de unde a fost lăsat la vatră cu gradul de plot. T.R. (sic!).

Menţionăm că nu a participat pe Frontul de Est şi de Vest.

În anul 1945 revine în Iaşi unde este numit profesor la Institutul de Cultură Italiană din localitate, unde a funcţionat până în anul 1950 când a fost desfiinţat acest institut.

Din anul 1950 până în 1954 a funcţionat ca profesor la diferite licee din Iaşi.

După această dată este încadrat ca cercetător la Filiala Academică R.P.R. din Iaşi şi lector la Universitatea din Iaşi, unde funcţionează şi în prezent.

În anul 1935 se înscrie în P.N.L., unde activează câteva luni, după care se retrage, iar din anul 1946 se înscrie în P.N.P., unde activează până la autodizolvarea acestui partid.

În prezent nu face parte din nicio organizaţie politică.

[37] Numele ... judeţul Suceava.
[38] Corect, ...

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Este căsătorit din anul 1947 cu numita Vartolomei Georgeta, medic, fiică de chiabur, originară din comuna Dumeşti, raionul Truşeşti, regiunea Suceava.

Aceasta, atât în trecut cât şi în prezent, nu a făcut parte din niciun partid politic.

Nu are copii.

Numitul Cuciureanu Ştefan are următoarele rude:

Cuciureanu Andrei, tată, țăran sărac, nu a făcut niciun fel de politică, decedat;

Cuciureanu Domnica, mamă, casnică, nu a făcut niciun fel de politică, decedată;

Cuciureanu Onisim, frate, inginer agronom, la S.M.T. Chirnogeni, regiunea Constanța. Nu a făcut şi nu face politică.

Cuciureanu Valeria, soră, învățătoare. Nu a făcut şi nu face politică (nu se cunoaşte situația sa actuală);

Vartolomei Leon, socru, invalid de războiul din 1916–1918, dată când este împroprietărit cu 5 hectare teren arabil. În prezent este categorisit chiabur. În trecut şi prezent nu a făcut politică. Domiciliază în comuna Dumeşti, raionul Truşeşti, regiunea Suceava;

Vartolomei[39], soacră, casnică. Nu a făcut şi nici nu face politică. Domiciliază în comuna Dumeşti, raionul Truşeşti, regiunea Suceava.

Numitul Cuciureanu Ştefan a [fost] recrutat pe bază de material compromițător, care a constat din:

1. Activitatea intensă în cadrul Institutului Italian de Cultură din Bucureşti şi Iaşi.

2. Legăturile sale cu foştii profesori ai Institutului Italian din Iaşi, şi anume: Vicenzo-Derude[40], Rugero-Palniere[41], Francisco D. Alexandru[42], toți plecați definitiv din R.P.R., stabiliți cu domiciliul în Italia.

3. Legăturile pe care le-a avut în anul 1950 cu Forgiarini Giovanni, fost consul italian la Iaşi, plecat din țară în anul 1950, în Italia, şi Scamacca, fost ministru al Italiei la Bucureşti, expulzat din R.P.R. pentru activitatea de spionaj[43].

În ancheta operativă la care acesta a fost supus în procesul recrutării a declarat următoarele:

a. A dat declarații detaliate în legătură cu activitatea Institutului de Cultură Italian din Iaşi şi despre personalul ce deservea acest institut;

b. A relatat organelor noastre relațiile sale cu Institutul de Cultură Italian din Bucureşti;

[39] Nu este precizat numele de botez.

[40] În realitate, Vicenzo De Ruvo.

[41] Corect, Ruggiero-Palmieri.

[42] Corect, Francisco D'Alessandro.

[43] Pe marginea paginii, este scris cu cerneală, de către persoana care a primit Nota: „În ce a constat legătura, – atunci în ce a constat materialu

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

c. În cursul anchetei operative a dat declarații detaliate despre foștii profesori ai fostului Institut Italian din Iași și despre relațiile acestora cu diferiți cetățeni;

d. De asemeni a relatat despre activitatea ministrului Forgiarini Giovanni, fost consul italian la Iași și a legăturilor acestuia din perioada când se afla în țară;

e. De asemenea a relatat despre legăturile pe care le-a avut cu numitul Scamacca, fost ministru al Italiei la București, în anul 1950, și Puri Purini, fost secretar al Legației, ambii cunoscuți cu activitate de spionaj.

De asemenea a mai dat o serie de declarații în care relata activitatea unor elemente ce interesa organele noastre.

Precizăm că în aceste declarații nu a rezultat că vreo persoană cunoscută de el ar fi desfășurat activitate de spionaj[44].

De la data recrutării și până în prezent, agentul „Gheorghe Andrei" ne-a furnizat o serie de materiale informative privind pe foștii membri ai fostului Institutului Italian din Iași și despre o serie de alte persoane urmărite de organele noastre (anexăm copie[45] după materialul mai important furnizat de acest agent[46]).

În decursul colaborării acestui agent cu organele noastre, s-a dovedit că este un element cinstit, sincer, inteligent, cu dragoste de muncă pentru a-și îndeplini sarcinile ce i-au fost trasate de organele noastre și a respectat cu strictețe conspirativitatea.

Este un pasionat pescar sportiv.

Datorită relațiilor pe care agentul „Gheorghe Andrei" [le-a avut] cu foștii profesori ai fostului Institut Italian din Iași, printre care se afla și numitul Grillo Luigi, fost director al Institutului de Cultură Italian din Iași, și ca unul care a creat o serie de legături în R.P.R., printre care se află și numita Motaș Gabriela, casnică, fostă metresă a sa din perioada când se afla în țară, datorită posibilităților agentului „Gheorghe Andrei", în anul 1954 s-a început o combinație de preluare a acestui canal prin aportul nostru de către noi. Pe baza unor planuri de dirijare a agentului „Gheorghe Andrei", a intrat în relațiile apropiate cu numita Motaș Gabriela, de la care și-a căpătat o deplină încredere și împreună au compus o serie de scrisori pe care le-au trimis numitului Grillo Luigi, în Italia. Relațiile de corespondență dintre numita Motaș Gabriela și Grillo Luigi, din Italia, sub controlul nostru, s-au efectuat cu scopul de a stabili dacă aceștia nu desfășoară activitatea de spionaj împotriva R.P.R. Lucrarea este în curs de desfășurare.

Din unele materiale informative trimise Direcției II-a la M.A.I., Regiunea Iași, rezultă că numitul Forgiarini Giovanni, fost consul Italian la Iași, plecat din țară în 1950 în Italia, face parte din comitetul de conducere al Asociației italienilor refugiați din România și folosește curierii diplomației și Legației italiene pentru corespondența cu rudele sale din R.P.R.

[44] Pe marginea paginii, este scris cu cerneală, de către persoana care a primit Nota: „Atunci în ce a constat materialul compromițător?"

[45] La dosarul cercetat nu există aceste copii!!

[46] Pe mar... ...mit Nota: „În ce constă dovada, ce...

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Forgiarini Giovani are domiciliată în oraşul Iaşi întreaga familie, care se compune din Forgiarini Francesco, tată, Forgiarini Maria, mamă, Forgiarini Petro, frate, Forgiarini Anna, soră şi Forgiarini Olga, soră. Nu se cunoaşte situaţia lor actuală.

Datorită relaţiilor care au existat în trecut între agentul „Gheorghe Andrei" şi Forgiarini Giovanni şi pentru infiltrarea agentului în rândul Asociaţiei italienilor refugiaţi din România, propun următorul plan:

1. Agentul „Gheorghe Andrei", va fi dirijat de a vizita la domiciliu familia Forgiarini, cu scopul de a obţine adresa din străinătate a lui Forgiarini G.

Agentul nostru va motiva faţă de familia Forgiarini din Iaşi, această rugăminte, că are nevoie de unele cărţi în limba italiană şi care să i le solicite din străinătate. Tot cu ocazia acestei vizite, agentul va trebui să mai stabilească:

– Dacă Forgiarini Giovanni întreţine relaţii de corespondenţă regulat cu familia sa;

– Dacă întreţine relaţii de corespondenţă prin curierii diplomaţiei italiene sau pe alte căi legale;

– Dacă aceştia vor să emigreze în Italia şi dacă au fost vizitaţi la domiciliu de anumite persoane care au fost în Italia şi care au avut legături cu Forgiarini G.

2. După obţinerea adresei lui Forgiarini Giovanni, agentul „Gheorghe Andrei" va fi instruit de a trimite o scrisoare lui Forgiarini Giovanni, din Italia, în conţinutul căreia, în afară de o serie de fapte fără nicio importanţă pentru organele noastre îi va scrie următoarele:

La începutul scrisorii îi va cere scuze de tăcerea care a dat dovadă timp de atâţia ani că nu a ştiut să preţuiească un om de la care poţi cere sprijin atunci când are nevoie, că familia sa din Italia o duce bine.

În continuare, agentul va scrie despre situaţia sa actuală, adică că (sic!) este profesor la Universitate şi are mult de lucru şi regretă că nu-şi poate exercita specialitatea sa (adică limba italiană), că discută cu mari colegi despre el, care îl apreciază şi-l admiră de soarta pe care o are şi viaţa pe care o poată să o ducă [sic!].

Tot în această corespondenţă, agentul nostru îi va solicita unele cărţi de medicină pentru soţia[47] sa şi care în ţară nu se găsesc (aceste cărţi vor fi stabilite ulterior cu agentul).

Scopul acestei scrisori este acela ca agentul nostru să ia legătura cu Forgiarini Giovanni, în vederea creării condiţiilor necesare de a deveni un element principal pentru serviciul de spionaj italian.

Tot prin această măsură vom stabili dacă Forgiarini Giovanni se va interesa şi de alţi profesori din Iaşi, care au funcţionat la Institutul Italian.

3. După ce agentul „Gheorghe Andrei" va primi răspuns la scrisoarea trimisă lui Forgiarini Giovanni, îi va răspunde acestuia în cadrul unei scrisori cu conţinut

[47] Soţia, Cuciureanu Georgeta, a fost medic în cadrul Laboratorului de hematologie al Spitalului de Bo[illegible] serie de studii şi articole de specia[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

în general banal, că s-ar putea ca în curând el sau un prieten al său să viziteze din nou „vechile meleaguri" în calitate de membru al unei delegații ști[i]ințifico-cultural[e] și speră să se revadă sau dacă este de acord să-și stabilească un punct de întâlnire.

Prin această măsură intenționăm ca agentul nostru să plece în străinătate, cu care ocazie să se întâlnească cu Forgiarini Giovanni, în scopul stabilirii activității contrarevoluționare a acestuia din străinătate.

În cazul în care agentul nu va pleca în străinătate, Direcția II-a să studieze posibilitatea trimiterii unui alt agent substituit agentului „Gheorghe Andrei", cu scopul de a stabili cele de mai sus.

În raport de rezultatele obținute se vor face noi propuneri.

4. În cazul că propunerea arătată mai sus nu va da rezultatele scontate, în sensul că nu va primi niciun răspuns de la Forgiarini Giovanni, agentul „Gheorghe Andrei", va fi dirijat ca în corespondența pe care o întreține cu Grillo Luigi, din Italia, să-l roage pe acesta de a trimite lui Forgiarini Giovanni, unele veşti din partea sa şi regretă faptul că nu a primit răspuns la scrisorile pe care i le-a trimis. Această măsură se ia în scopul de a-l substitui la început pe Grillo Luigi în relațiile de corespondență dintre agentul nostru şi Forgiarini Giovanni, în vederea cre[ă]rii posibilităților în viitor.

După îndeplinirea acestei sarcini, va fi aplicat punctul 3 din prezentul plan.

În raport de rezultatele obținute se vor lua măsuri corespunzătoare.

Lt. major
ss. Dulică Iosif

Locotenent
ss. David Iancu

Văzut, Colonel
ss. N. V. Pandelea[48]

* * *

Documentul II[49]

Republica Populară Română
Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Iaşi
242/1947 la 17 iulie 1962

Strict secret
C–P
Intrare nr. 339076
anul 1962, luna VII, ziua 23

[48] Dosarul conține doar această notă, repaginată 1–6, iar fosta paginare a fost 106–111.

[49] La C.N.S.A.S. mai există două dosare privind pe un alt Ştefan Cuciureanu, un locotenent-colonel de armată, născut la 20 aprilie 1911, în comuna Dângeni, județul Botoşani. În dosarul 9 885 (R 026372) al in[illegible]ă", se află, între paginile 36–39, c[illegible]

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

Către

M.A.I. Direcţia II-a Bucureşti

La ordinul dir[ecţiei] n[oastre] 242/338193 din 3 iulie 1962, înaintăm alăturat fişele personale ale numiţilor Cuciureanu Ştefan şi Ştefan Emilio, agenţi în problema italiană, care au posibilitatea de a fi marşrutizaţi la Legaţia Italiei din Bucureşti.

Şeful Direcţiei regionale
Colonel de Securitate,
Zadran Gheorghe

Şeful Biroului II
Cpt. Rusu Ioan

* * *

Documentul III

Ministerul Afacerilor Interne
Direcţia Regională Iaşi

Biroul II Independent
17 iulie 1962

Fişa personală.
Cuciureanu Ştefan

S-a născut la data de 20 iulie 1911, în comuna Hurjuieni, raionul Rădăuţi, regiunea Suceava, fiul lui Andrei şi Domnica, de naţionalitate şi cetăţenie română, absolvent al Facultăţii de Litere, neîncadrat politic, în prezent conferenţiar la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi şi cercetător ştiinţific la Filiala Iaşi a Academiei R.P.R., cu domiciliul în Iaşi, Str. Harhas, nr. 3.

După ce termină cursul primar în comuna natală se înscrie la Liceul „Hurmuzachi" din Cernăuţi, terminându-l în anul 1934. Între anii 1934–1936 a funcţionat ca profesor suplinitor la Şcoala Comercială Superioară din Satul Mare.

În urma unui concurs susţinut la Universitatea din Cernăuţi, în anul 1936 a fost trimis bursier al statului român la Şcoala Română din Roma, Italia, unde timp de 2 ani s-a specializat ca profesor de limba şi literatura italiană.

Între anii 1938–1945, sus-numitul a funcţionat ca profesor suplinitor şi apoi profesor titular de limbă italiană şi franceză la diferite licee din Bucureşti. În anul 1945 s-a stabilit în Iaşi şi ca urmare a recomandării primite din partea profesorului Vicenzo De [redacted] în Iaşi, a fost

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)

numit asistent la Facultatea de Litere, secția limba și literatura italiană. De la această dată el a funcționat fără întrerupere la Universitatea ieșeană, trecând prin gradele de asistent, lector, iar, în prezent, conferențiar.

În perioada 1945–1948, Cuciureanu Ștefan a avut legături apropiate cu profesorii italieni Ruggero Palmieri și Francesco D'Alexandro, iar, mai târziu, cu profesorul Grillo, toți aceștia făcând parte din conducerea Institutului de Cultură Italian.

Ca activitate politică, se cunoaște că numitul s-a înscris în anul 1935 în P.N.L. activând doar câteva luni, apoi s-a retras fără a mai activa în alt partid politic până în anul 1946, când intră în rândurile P.N.P., unde a activat până la autodizolvare.

De menționat că cu unii dintre profesori italieni pe care i-a cunoscut la Iași și cu unii dintre profesorii români pe care i-a cunoscut la Roma, în perioada 1936–1938 (cei care nu au revenit în țară după 1944), Cuciureanu Ștefan a purtat corespondență până cu câțiva ani în urmă. În prezent el nu mai este în relații de corespondență cu nicio persoană din Italia, dar are posibilități de a stabili legături de o asemenea natură.

Căpitan de Securitate,
Popescu C.

BDD-A32620 © 2012 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:46 UTC)